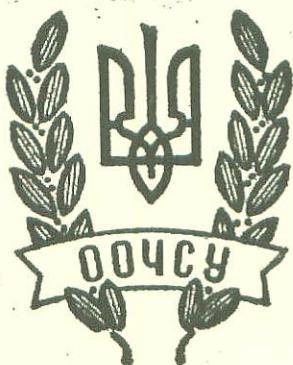

ВІСНИК

VISNYK ^{the} HERALD

суспільно-політичний місячник

PIK XXXVI Ч. 6
YEAR XXXVI № 6

ЧЕРВЕНЬ — 1983
JUNE — 1983

ЦІНА 0.90 ЦЕНТІВ
PRICE \$.90

ВІСНИК
ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

ЗМІСТ

Д-р Дмитро Донцов — Звернення Президії СУВФронту	1
Слово Блаженнішого Йосифа	3
ОУН і Захід	4
М. ГІКАВИЙ — Московська бомба	5
АНДРІЙ ЛЕГІТ — Київ (вірш)	7
Інж. АНТІН КУЩИНСЬКИЙ — Чому Москва не згадує про Конотоп? ..	8
ВАСИЛЬ ГАЛЬЧЕНКО — Коріння американських лібералів	14
В. ЩЕРБІЙ — Нова м'ягка лінія? ..	15

З життя відділів ОЧСУ

На Флориді, у Джерзі Сіті, у Клівленді, у Чікаго — ОЖ ОЧСУ ..	17
---	----

Українська культура

Проф. І. ЛЕВАДНИЙ — Вагнер і Україна	20
А. ТАРАН — Не тільки КГБ... (закінчення з ч. 5-го)	22
Л. РИХТИЦЬКИЙ — Полум'яний шлях борця (рецензія)	

~~~~~

У ЛІПНІ ВІДЗНАЧУЄМО ТИЖДЕНЬ ПО-
НЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ. УКРАЇНА ГОРДА З
ТОГО, ЩО НА НАШІЙ ЗЕМЛІ 40 РОКІВ
ТОМУ ПОСТАВ АВН!

СВОБОДА НАРОДАМ! — СВОБОДА ЛЮДИЙ!

ВІСНИК

Д-р ДМИТРО ДОНЦОВ

(У 100-РІЧЧЯ НАРОДЖЕННЯ І 10-РІЧЧЯ СМЕРТИ)

У 1983 році минає 100 років від народження і 10 років від смерті д-ра Дмитра ДОНЦОВА (17 серпня 1883 - 30 березня 1973), найвизначнішого політичного мислителя і теоретика-ідеолога українського націоналізму.

Д-р Дмитро Донцов — блискуча постать в українській історії. Безкомпромісний трибун-борець за всебічну перемогу України над Москвою, викорінивши світоглядові і психічні комплекси малоросіянства — українського провансальства і сервлізму, які в часі довговікової неволі і московського панування в Україні витворилися в провідній верстві українського народу.

Автор численних основних творів та незліченних статей про духовість української нації і підстави української політики, глибокий зна-вець і ворог московського імперіалізму і московської, чужої і ворожої нам духовості і її насильників — Донцов взяв на себе післанництво Шевченка, щоб обовоюдним мечем свого слова „вищідти сукровату і налиять жи-вої козацької тії крові, чистої, святої” в жили його сучасників. І ця кров ожила в серцях революціонерів ОУН і воїнів геройчної УПА, і з ними — в цілому народі на рідних землях та в цілій імперії народовбивців.

Автора „Націоналізму”, „Модерного москово-фільства”, „Духа нашої давнини”, „Від містики до політики”, неперевершеного публіциста — редактора „Вісника” вірно оцінили нечисті сили „Великого Льоху” — московські і свої ворони, всі ті, що спряглися, звязали Україні руки, готовуючи їй всякі зла і муки”. Належно оцінює його жива, нескорена, свободолюбна воююча Україна.

Визвольний шлях українського народу ще не завершений, але визвольний фронт народу сто-

їть твердо й непохитно і бореться та бороти-меться аж до кінця, аж до повної перемоги України над Москвою і відновлення української незалежної держави. Цей шлях українського народу виразно освітлений дорогсвказами Сквороди, Шевченка, Міхновського, Франка, Лесі Українки і Дмитра Донцова.

Слово Донцова — це могутня зброя українського народу й його визвольного фронту у віковій боротьбі з Москвою. Інша пошана і наш довг будуть сплачені, коли його слово буде удоступлене мільйонами умів і сердець українського народу і зокрема його авангардові — український молоді.

Подбаймо, ісб слово д-ра Дмитра Донцова далі кликало боротись і перемагати, як ми його звикли чути в радості і в днях тривоги виродж багатьох десятків років нашого століття!

Президія
Світового Українського Визвольного Фронту

ВІЗИСКУЮТЬ І ПЕРЕСЛІДУЮТЬ

Дехто на Заході хотів представити нового царя в Кремлі, Ю. Андропова, як „ліберала”. Але за короткий час того „лібарала” в Україні відбулися вже три „суботники” і один „недільник” — коли людей виганяють на безоплатну примусову працю. Крім того, підвищилися ціни на цукор, мед і одяг.

Тривають також політичні арешти: у Литві КГБ заарештувало двох священиків-католиків, в Україні в Києві — поетку Ірину Ратушинську, а її чоловіка Ігоря Геращенка тримають під домашнім арештом. Океана Понович відбула 8 літ у Мердовії в концтаборі, а тепер її вислали ще й на заслання на 5 рр. у Томську область. У Львові КГБ вбило сестру-черницю.

МИ ЇХ НІКОЛИ НЕ ЗАБУДЕМО

До 10-ліття смерти мислителя-націоналіста Дмитра Донцова
і 15-ліття смерти поета Євгена Маланюка

На Баванд Бруку їхні могили майже поруч: д-ра Дмитра Донцова і Євгена Маланюка. Видатний поет-вісниківець, довголітній однодумець і співробітник д-ра Дмитра Донцова — Євген Маланюк (1897 на Херсонщині - 1968 у Нью-Йорку) писав у поезії „Напередодні”:

„І знаю: буде. І вірю: враз!
За кожні прострелені груди,
За кожну близку образ!
За кожну, за кожну слізу —
Витиснеться кривава!
За кожен останній хріп —
Гаркатиме хор фанфар,
А стерво — буде страва
Для яничар.”

Він не лише вірив, він боровся, з вірою в перемогу Української Ідеї, творчої української людини — Націоналізму.

Вчився в Єлисаветграді, у Петербурзі, на фронті Армії УНР в 1918-19 рр., у тaborах полонених у Польщі. Закінчив Подебрадську Українську Господарську Академію, з дипломом інженера. Працював за фахом у Варшаві. Потім — Німеччина, Регенсбург, де в таборі заледве добився „посади” викладача фізики й математики в таборовій гімназії. І ще потім — ЗСА, де „батьки народу” відразу ж порадили йому йти на фабрику, „бо ту не Юроп”... — Працював креслярем-інженером.

Славетний автор „Націоналізму” д-р Дмитро Донцов по війні жив у Канаді. Він невтомно працював до останнього дня — для України. Прожив 90 літ.

Поет Маланюк тужив за родиною, тужив за Україною. Вишколений у Вісниківській школі він все життя вчився в Тараса Шевченка. Не міг спокійно говорити про „Вінніченка і компанію”. Співпрацював у „ЛНВіснику” і „Віснику” д-ра Д. Донцова, згодом у „Віснику” ООЧСУ в Америці. Листувався з Д. Донцовым. Відвідував. Він знов українські вади, наскрізь

бачив, як їх визначив д-р Д. Донцов, — еміграційних Швейків, „туди-сюди хатників”, перебіжчиків, потенційних зрадників України. Тому писав:

„О, Боже, коли чуєш Ти і можеш,
То крицею нас, крицею вчини!”

А до українських поетів звертався:

„...Дай краплю крові кожному глаголу.
Молись. Чини. Міцнися і кріпись.”

Під час Панахиди на могилі сл.п. д-ра Дмитра Донцова — великого сина України, друзі з Організації УВФронту відвідали в Баванд Бруку 27.4.1983 р. і могилу його талановитого співробітника, автора „Земної Мадонни” і „Влади”, „Книги спостережень” та багатьох інших творів — Євгена Маланюка в 15-ліття його смерти. Їхні могили майже поруч. Так, як вони йшли в житті і як учили нас — живих — іти і жити: горіти святою Ідеєю.

Нехай наша пошана і любів, і читання їхніх видатних думок буде для них обох українським вінком любові на чужині. (л. п.).

Можна все на світі
Вибирати, сину
Вибрати не можна
Тільки Батьківщину.

Василь Симоненко

Москалі навчилися від татар збивати в один кулак свою орду, але вони без силі виниродукувати якусь ідею. В області матеріальній вони живуть грабунком чужих земель, в області духовій — грабунком чужих ідей.

Дмитро Донцов

ДО 50-ЛІТТЯ ГОЛОДОМОРУ

„МОЛІМОСЬ В ЦЮ СУМНУ РІЧНИЦЮ ЗА ВЕЛИКІ ЖЕРТВИ”...

**СЛОВО БЛАЖЕННИШОГО ОТЦЯ ЙОСИФА В ТРАГІЧНУ
РІЧНИЦЮ ГОЛОДУ В УКРАЇНІ 1933 Р.**

Дорогі Братя і Сестри!

Кожний народ у своїй історії переживає щасливі і світлі часи життя і розвитку, але бувають і лихоліття, що їх приносять війни, поневолення, колись пошесті, сьогодні економічні кризи, а моральний упадок, занепад духовності і духовних вартостей підтримують сили народів. Пропали в історії цілі народи, що жили несправедливістю чи коштом інших народів, за словами псалмопівця: „Народи провалилися в яму, яку самі зробили; у сіті, які порозставляли, запуталась нога їх” (Пс. 9, 16). Та великою рідкістю буває, щоб за короткий час, за один рік і то в мирний час, вимерло з голоду вісім мільйонів людей і то на найкращому родючому черноземі. Такий рідкісний і, мабуть, таки єдиний жахливий голод вмисно створив ворог на нашій рідній дорозі землі тому п'ятдесят років, і ввійде він в історію як трагічний голод, що здесяtkував великий народ на Сході Європи.

Обставини тієї нечуваної трагедії такі, що, за словами наших єпископів в Галичині в часі того голоду в 1933 році, „на вид таких злочинів німіс людська природа, кров стинається в жилах”. Жах тієї події тим більший, що голод той створено вмисно і пляново; що навістило те беззаконня найбільш працьовитий наш народ, що свою родючу землю любив, як свою матір і злочином-гріхом вважав не віддати їй своїх рук, не жертвувати їй поту, не посіяти на ній плодючого зерна. Жах тієї події теж тим великий, що Європа, світ увесь про те знали і... мовчали.

А таки сталося нечуване... Родюча земля не одержала свого насіння, його забрали силою-грабежем, змарнували його по-хижакьки чужі чиновники, і руки, які трудились для того, щоб нагодувати мільйони, не одержали хліба, щоб жити, і багата земля покрилася міль-

йонами трупів, які посіяв голод. Все те зроблено з єдиною ціллю і наміром посіяти серед вільного народу страх і рабське підчинення властям і в той спосіб підкорити собі цілковито його душу, волю і зробити його рабом нової безбожницької системи. То і було вислідом нової кріпосної системи, в якій паном став уряд-партия на чолі з безпощадним деспотом, і наука, яка проголосила світові, що створить нову людину на терорі, трупах і страхіттях; наука, що виповіла війну Богові і Божим правдам, що в запомороченні від „успіхів” своїх злочинів плянувала і плянує поневолити в такий самий спосіб цілий світ. Наш народ став жертвою найбільшого підступного історичного обману й насилия. Навістило нас те велике нещастья і трагедія, щоб наші жертви скаменули народи і спинили хижий похід нового кровожадного антихриста в Європу і в цілий світ.

Дивні допусти Божі і не нам діла Його судити... Коли згадуємо в глибокому смутку цю трагічну і пресумну подію голодової смерті наших братів і сестер в Україні тому п'ятдесят років, пам'ятаймо, що є, був і буде Бог з нами. Його суд уже впав на тих, що цей злочин готовили і його жорстко здійснювали. Цей суд Божий висить і над головами іх спадкоємців. Жертви того голоду — то мовчазні свідки для світу і ні в минулому, ні тепер, ані в найближчих роках немає оправдання для тих, що людоненависницьке вчення комунізму й безбожництва сіяли і сіють по світі, щоб нищити в людині Божий образ, багном її сквернити, як казав Шевченко; топтати людську гідність і Богом дані кожній людині права на життя, правду, свободу, мир і справедливість. Наши голодом заморені брати і сестри є вже суддями світу, що ловиться на великий комуністичний обман, за словами св. Павла: „Хіба ви не знаєте, що святі будуть світ судити” (1 Кор. 6, 2). Вмисний голод в Україні тому п'ятдесят літ

— голос остороги мучеників, що кличе до покаяння, до призадуми і навернення. Таким голосом свідчення й остороги для вільного світу остався наш народ з Божої волі до сьогодні нашими ісповідниками, мучениками, героями, каторжниками, гоненими і переслідуваними Христа ради. Те їх свідчення, починаючи від жертв голоду в 1933 році, маємо передати світові для перестороги й науки.

Молімось в цю сумну річницю за ті велиki жертви. Над усе молімось, щоб їх страждання, сльози, терпіння і смерть не були голосом вопіющого серед пустинь зматеріялізованого світу про єдину Божу правду, яка визволяє, про Христа, що єдино спасає і приносить народам мир і правдиве щастя в любові. Молімось, щоб всім мільйонів наших жертв були рятунком для світу.

Коли Правда Божа остаточно вразумить і просвітить народи, тоді пропаде підступ, брехня, ложні науки, лихоліття, тоді до Христата Агнця, що помер за гріхи світу, „прийдуть народи у світлі Його, і царі землі принесуть славу і честь свою до Нього... Не ввіде до Нього ніщо нечисте ані той, хто чинить мерзоти і лож, але тільки ті, записані в книзі життя Агнця” (Од. 21, 24-27).

Благословення Господнє на Вас!

Дано в Римі
при патріяршім соборі
Святої Софії на початку
Чотирнадцятниці 1983 року.

† Йосиф
Патріярх і Кардинал

“VISNYK” — “THE HERALD” (ISSN661-660)
Published by the Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly, except July and August, when bi-monthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors.
Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10276

ОУН і ЗАХІД

Пригадаємо часи Другої світової війни: Захід заприязнівся з російськими шовіністами й расистами, думаючи, що на спілку з ними зможе збудувати після знищення гітлерівського рапсизму вічний мир у світі та встановити справедливий міжнародний лад.

Проте, українські націоналісти постійно боролися тоді не лише проти німецьких расистів, але й проти комуно-російських расистів та закликали Захід, щоб і він прийняв за свою концепцію знищення не лише німецько-нацистської імперії, але й комуно-російської. Подібну концепцію українські націоналісти заступають сьогодні: ми кличемо Захід не миритися з російськими колоніалістами-завойовниками націй, але проголосити їх ворогом всього людства та визнати за справедливу її священну боротьбу поневолених москалями націй! Наше становище — становище 30 червня 1941 року — треба довести до відома всіх волелюбних сил Заходу.

Різні середовища на Заході стараються представити ОУН-бандерівців, УПА і УГВР, як колаборантів нацистів, антисемітів та ворогів Заходу. Очевидно, знаходяться люди, які вірять в усе. Тож ОУВФронту мусить розгорнути широку міжнародну кампанію вияснення всіх цих фальшивих і dezінформуючих тверджень. Було і є навпаки: ОУН під проводом Степана Бандери була завжди ворогом нацистських расистів, гостро виступала проти всякого організованого та ідейного антисемітизму та ніколи не вважала Захід своїм ворогом. Співирацю Альянтів із Москвою — ОУН завжди в своїх заявах пояснювала як трагічну помилку та висловлювала надію, що Захід змінить свою настанову в цьому питанні.

АВБ

НОНЕВОЛЕНІ НАРОДИ ДАЮТЬ ЗРАЗКИ
ГЕРОЇЧНОЇ БОРОТЬБИ ПРОТИ
КОЛОНІЯЛІЗМУ РОСІЇ

Ярослав Стецько

Михайло Гікавий

МОСКОВСЬКА БОМБА

(В 45-річчя смерти Полк. Євгена Коновалця)

23 травня 1983 р. минуло 45 літ від дня, коли на головній вулиці голландського міста Роттердаму загинув від вибуху московської бомби сл. п. полк. Євген Коновалець. Того дня прибув він до Роттердаму, щоб відібрati важливі документи зі східних земель України, але московський агент передав йому скриту годинникову бомбу в пакеті. Передача пакету відбулася в каварні „Атланта”.

Трагічна подія близькавкою облетіла ввесь світ і дійшла до опечалених сердець Українського Народу. По Симоні Петлюрі це була друга жертва на вітварі Батьківщини з рук підступних жорстоких москвинів.

Євген Коновалець народився 12 червня 1891 року, в родині учителя в Зашкові. Закінчивши Академічу гімназію у Львові, студіював у Львівському Університеті правничі науки. Коли вибухла Перша світова війна, він, як старшина австрійського війська, був у полку народної оборони. Весною 1915 року попав у російський полон і опинився в таборі полонених в Царцині. Там віднаходить своїх давніх товаришів, зокрема Андрія Мельника, і складає з ними плани на майбутнє. Він передбачає розвал російської імперії і хоче зробити все, що в його силах, щоб це можна було належно використати.

Березнева революція окрилює його роботу, і ось однієї грудневої ночі 12-ть українських старшин вихоплюються з табору полонених і в сніговому бурані пробиваються десятки кілометрів до залізничної станції, щоб дістатися до Києва і поставити себе до розпорядження українському урядові.

Знаємо, як ішла організація української збройної сили за Центральної Ради. Був це час, коли протягом кількох тижнів розкладалися під впливом демагогічної, соціалістичної ідеології найбільш боєздатні українські частини! Тому важливим було зформування Є. Коновалцем в січні 1918 року Галицько-Буковинського куреня з військовополонених укра-

їнців із західних земель. Курінь та Гайдамаки були головними частинами, що протиставилися і здушили московське повстання в Києві та вели бої за столицю проти армії Муравйова. В лютому 1918 року цей курінь іде в авангарді в наступі проти ворога і звільнює від нього столицю. В березні того ж року курінь перетворюється в полк Січових Стрільців, першу соборницьку військову формaciю, якій судилося відіграти першорядну роль в українській збройній боротьбі і національно-політичній історії.

Навіть соціяліст В. Винниченко тільки тодічувся безпечною, як це сам говорив, коли при його кватирі стояли на сторожі вояки полк. Коновалця.

Після боїв під Мотовилівкою 20. 11. 1918 р. в яких розбито московсько-офіцерські дружини, Коновалець став на чолі Осадного Корпусу Січових Стрільців і 14 грудня 1918 року була здобута столиця для Директорії. Є. Коновалецьуважав, що доля України рішиться не на окраїнах українських земель, а таки в осередку, в Києві.

Командирам Січових Стрільців Директорія налає генеральські ранги, але вони вілмовляються. Євген Коновалець всеціло віддався розвбудові Корпусу, пізніше Дивізії Січових Стрільців, роблячи з неї зразкову здисципліновану одиницю. Та ворожа Москва посилає на Україну щораз, то численніші свої збройні сили, і українська армія в листопаді 1919 року опинюється в Чотирикутнику смерти, між чотирма ворожими силами. Фронтова збройна боротьба хилилася до кінця. Уряд УНР розпочинає переговори з Польщею.

Було ясно, що один період визвольної боротьби скінчився невдачею. Дня 6-го грудня 1919 року розпущені Січових Стрільців. Одні, прибиті болючою невдачею, не були в силі підняти зір вгору і втратили віру, інші в зміненій ситуації продовжували старими методами визвольну боротьбу. Для полк. Є. Коно-

вальця стало питання: винайти новий шлях, нові форми для революційної дії, і він знайшов їх у підпільній Українській Військовій Організації — УВО. Весь свій організаційний талант він вкладає в розбудову УВО.

Верховний Командант УВО Є. Коновалець приготовляє ґрунт під новий, вищий етап боротьби — створення широкої світоглядово-революційної Організації, в якій можна вирошувати духовий образ, духовий зміст і внутрішні форми Української Держави. До створення такої Організації Є. Коновалець послідовно і пляново прямував, з великом хистом і вмінням.

З почину полк. Є. Коновалця у Відні відбулася перша Конференція Українських Націоналістів (3. — 7. 11. 1927 р.), що вилонює Провід Українських Націоналістів. Акція завершується першим Конгресом Українських Націоналістів (27. 1. — 3. 11. 1929), на яким закладено формально Всеукраїнську ОУН і проголошено голового полк. Є. Коновалця. УВО перетворилося поступово у військову реф. ОУН.

Тепер треба було вести широку боротьбу за здобуття української суспільності, доти опанованої здебільшого уголовними партіями. Змагання розгортається одночасно на всіх фронтах. Сам Провідник іде до Північної Америки, щоб створити там політичний віпповідник і фінансову базу для революційної акції — квітень-липень 1929 року, коли побував і в УНПомочі у Пітсбурзі. Протягом наступних років злбувається для національного руху Канаду, потім решту європейської еміграції і Південну Америку. Організація росте під вмілим проводом полк. Є. Коновалця.

Якийсь час по створенні ОУН, внаслідок складних відносин в Німеччині Є. Коновалець виїздить до Швейцарії і замешкує в Женеві, осідку Ліги Націй. На західних землях великі акції 1930-31 рр. популяризують ОУН і постать полк. Є. Коновалця.

Вже в 1936 році швейцарська поліція натрапила на міжнародну групу під проводом якогось Нормана, що отаборилася у віллі напроти будинку, де мешкав Полковник. Щастя хотіло, що замір не вдався і Норман втікає з

Швейцарії, залишаючи в руках Женевського суду 20 тисяч франків. Діяльність Є. Коновалця в Швейцарії натрапляє на великі труднощі, і він виїздить до Риму, де дальше провадить свою діяльність. Серед української суспільності, без огляду на партійну принадлежність, ОУН була визнана осередком візвольної боротьби українського народу. Це було у висліді героїчної відданої праці і боротьби низового членства ОУН, а з другого боку — продуманої політики голови Проводу Українських Націоналістів — ПУН. Непримирима постава населення супроти большевиків виявила великі потенційні можливості для українського націоналізму та його організаційного оформлення.

Український націоналізм виростав у найгрінішого ворога для російської імперії, і тому большевики доклали всіх зусиль, щоб в обличчі грядучої великої розгри ослабити Організацію, вбиваючи її духового Провідника. Ім це вдалося 23 травня 1938 р. в Роттердамі, куди кораблем приїхав „зв'язковий”, щоб передати важливі довірочні документи. Великою трагедією було те, що Полковник особисто зустрінувся із „зв'язковим” ще перед приїздом свого секретаря. Зустріч відбулася передчасно о 12 годині дня в каварні „Атланта”. Вона була коротка, гість скоро відходить. липталочі в руках Полковника невеліткий пакет. Полковник розплачується і прямує назад до готелю. Тоді на головному бульварі Роттердаму Колсінген вибухає червоно-синє полум'я і дим! Вибух бомби стрясає місто. Пошматоване тіло Полковника падає на чужому брукві, як 12 літ перел тим у Парижі — його величний Попередник Петлюра. Вождь Української Нації, перший її Вояк падає на полі Слави, як згодом Чупринка і Бандера...

Важкі хмари залягають над нашою землею, йдуть здалеку вітри й бурі, але Напія знає, що з Його лухом, з вірними Його заповітові людьми, — Україна не заламається, а переможе зуслія ворожої Москви.

„Ситуація в Україні зобов'язує всіх українських патріотів, як на Батьківщині, так і поза її межами взяти на себе відповіальність за долю нації —

О. Тихий, в'язень Москви

Андрій Легіт

КІІВ

*Люблю тебе я, Кия сивий град,
Де дух століть із сірих мурів віс,
У мирній праці й реві канонад,
В гудінні дзвонів Лаври й Софії.*

*Хоча давно татарський хан Батий
Розбив твої тараном древні стіни,
Та ти воскрес, величний і святий,
І знов засяє красою із руїни.*

ДО 50-ЛІТТЯ ГОЛОДОМОРУ

1933 Р. І „БАЗА УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ”

Готуючись до страшного злочину, вчиненого в Україні в 1932-33 роках, Росія ще в 1930-ті відверто ствердила на сторінках своєї преси, про що йдеться.

Плянуючи Голодомор в Україні. Кремль дав наказ відверто написати у „Пролетарській Правді“ від 22 січня 1930 року про найголовніше завдання колективізації в Україні:

„Колективізація сільського господарства має знищити сопільну базу українського націоналізму на Україні, якою є індивідуальні селянські господарства“.

Намагання Росії знищити Україну, як націю. — ось ключ до позгадки усіх жахливих подій 1930-33 років в Україні.

Встановуючи пам'ять жертв московського літучого викликаного Голодомору в Україні в 1932-33 роках, Український Конгресовий Комітет Америки ще в 1982 р. створив Крайовий Комітет на чолі з проф. С. Вожаківським, з рамени якого у цім році відбулися дві великі маніфестації: 14 травня у Вашингтоні і 4-го червня у Нью-Йорку.

Комітет опублікував відозви, листочки, брошури англійською мовою на тему голоду, розіслав листи і відповіді документи до Уряду ЗСА, до ОН, надрукував двомовний плакат про 1933-й рік, провів симпозіуми. На доручення Комітету УККА над збірником про Голодомор 1933 р. працюють різні автори, головний редактор проф. Юрій Бобровський.

Американська преса, радіо і зокрема телевізія передавали відомості про політичні антимосковські маніфестації українців. Були відповідні промови сенаторів і конгресменів,

*О любе місто сонця, квітів, трав,
Мого народу символ волі й слави!
Не раз палало в сяйві ти заграв
В борні за день народу і держави.*

*Не раз палав ти, Київ, у огні,
Але лишились пам'ятки народу:
Летить Богдан, як вихор, на коні,
Йому сміється сонце з небозводу.*

*А ось в садах Владимира гора,
На ній стоїть великий князь Христитель
З хрестом в руці обличчям до Дніпра,
Як слова Бога вічного носитель.*

*Він пильним зором бачить весь Поділ
І хвилі вод мутні Дніпра-Славути...
О древній град, ти свідок свіжих діл
В борні за наше бути чи не бути.*

*Лишився спогад в серці, наче міт,
Коли твої, здавалось, сяли мури,
Як ти впускати врочисто до воріт
Хоробре військо Симона Петлюри.*

*Та люта доля клала скрізь печать,
Навколо знов громіли канонади,
И тебе йому судилося залишати,
Не стало сил, шаліла підла зрада.*

*І двадцять років далі розлина
Тебе Москва, неволю й голод сіє...
Та ось прийшла із заходу війна,
Забилось серце, близнула надія...*

*Але дарма!.. Руїна, кров братів
І тепер твої вкривають сірі бруки,
А нарід стогне в кіттях злих катів,
Над красм крячуть хижі чорні круки.*

*Хоч у тернах дорога до мети,
Хоч всюди кров, пожежі і руїни,
Я вірю, що безсмертний, Київ, ти,
Любимий град — столиця України.*

1955 р. Англія

Антін Куприєвський

ЧОМУ МОСКВА НЕ ЗГАДУЄ ПРО КОНОТП?

Вступне слово

Історія кожного народу має свої ясні періоди слави, щастя, розвитку культурного життя, добробуту та державної могутності, але поруч того — і свої похмури часи невдач, а то й занепаду державного життя. Так і за української минувшини бували часи розквіту нашої держави та славних перемог над ворогами, зросту народного добробуту, піднесення культурних здобутків, а не лише часи державного занепаду, духовної зневіри та неволі під чужим пануванням.

Тут хочемо порівняти ті періоди бездержавного життя та всяких невдач. Хочемо собі усвідомити, які з тих часів історичного життя нашої нації були довші, а які коротші — чи часи щастя й слави й волі, чи часи гніту й занепаду? Які періоди довший час виховували у наших минулих поколіннях свідомість здібности й сили до свого вільного й державного життя, чи може довший час привчали наш народ до почуття рабської меншевартости? Які з цих двох елементів психологічної звички глибше залишались і передавались з роду в рід? Чи є оправданою звичка в нашому суспільстві сучасної доби частіше згадувати тільки наші трагічні історичні події і їх урочисто відзначати? Бо ж на цьому тлі, хоч би й урочистого культу спогадів про невдачі й поразки, мимоволі виховується в ширших масах зневіра у здібність нації до переможної боротьби за свою волю, а у слабших духом людей викликається думку, що ми, мовляв, таки недержавна нація, що була без кінця бита та поневолювана займанцями.

Вважаємо, що така „панахидна” психологія постала тому, що остання доба життя нашої нації була нещасливою на протязі трьох століть, а тому та „звичка” довший час наростала й призивалаась, а минуле славне забувається, а про те, щоб ту славу забувати — старалася і наші останні поневолювачі.

Але далеко довшими були періоди тих часів,

коли наша нація зі славою існувала як самостійна держава. Це були: доба Київської Княжої держави, доба Галицько-Волинського Королівства, певний час Литовсько-Українського Князівства, часи Козацько-Гетьманської Держави. Так суворено, при своїй державі український народ жив майже 1.200 років. За той час свого історичного існування переміг багато займанців та окупантів, а декого й зовсім знищив. Це були: хозари, яси, касоги, печеніги, торки, татари, поляки, мадяри, румуни, чехи і багато інших, вже й забутих ворогів, а разом 22 загрібущих і на наші землі заздрісних сусідів, з яких ми згадали лише найголовніших.

Тому, коли наша нація століттями жила своїм державним життям, то в її крові, збріній пам'яті чи й підсвідомо спадково лишається розвиненим і сильно діючим стремління до волі, незалежності, до власної держави. Навпаки, рабські риси, засвоєні за перебування під чужим яром на протязі тільки трьох століть, в нашій нації лишаються слабшими.

Тому українці в масі своїй все були і є невдоволені ні польськими панами, ні московськими царями, ні тепер московсько-комуністичними володарями, ні іншими займанцями. Тому українці їхнього панування не визнають, постійно проти займанців боролися й борються всіма можливими способами та час від часу вибужають повстаннями.

Але та переможна боротьба з напасниками не завжди кінчалася скорими перемогами, а бувала іноді довголітньою і на кілька сот років затяжною. Такою затяжною боротьбою за волю й державу є наша визвольна боротьба з останнім 23-им займанцем — Москівчиною, яка тепер зветься Росією тієї чи іншої барви. Її українці також вже багато разів перемагали.

Однаке цей напасник ще панує на наших землях. Тому там не може наш народ святкувати ювілеїв і річниць своїх славних історичних подій чи днів народжень своїх велетнів-переможців над Москвою. Бо ж такі урочистості пригадували б народові славні дні зна-

менитих перемог та підносили б дух нації, відроджували б почуття сили та кликали б до активного відродження й боротьби за волю й за право на своїй землі. Тому нас привчали та й ми самі звикали лише до „ланахидних” відправ та до влаштовань поминальних академій про свої поразки та вшановувати дні смерти, а не дні народжень наших видатних історичних постатей. А таке поступовання на протязі довших, зокрема ж останніх років, і витворило оте неоправдане психологічне наставлення думати, що і вся наша історія складалася переважно з низки програних змагань та військових поразок...

Життя ж нації не можна міряти короткими часами одного чи кількох поколінь. Во ж і період освідомлення свого минулого і свого права на вільне життя на своїй землі не настас враз, а відродження сили та наростання організованності та державно-національного оформлення відбувається часом і за довший період. Тим більше, що займанець стремить не допускати того відродження і це затримує процес епохи відродження. Чи не найгляднішим є приклад затяжної боротьби, а перед тим ще зросту самої національної свідомості, є наша епоха, що її викликає до життя й поступового наростання наш гений Тарас Шевченко?

Ось на тлі таких міркувань про життя козацької нації приходить славна хроніка нашої великої Конотопської перемоги над Москвою.

**

Цього 1983-го року припадає 324-та річниця славетної події за доби Української Козацько-Гетьманської Держави. Це невмирущої слави козацька перемога над москвинами під Конотопом, що сталося в 1659 році, 27-го червня по старому стилю, а що припадає на 7-ме чи 8-ме липня по новому стилю. Це був один із тріумфів в історії нашої збройної боротьби проти північного сусіда — Москви.

Про ту подію своєї страшної поразки „забула” Москва... Нині в ССР в большевицько-московській історії в школах, як в Україні так і на всіх просторах імперії, про цей бій і словом не згадують. Причини викреслення з історичної науки тієї події там само собою зрозумілі. Во ж то є один з багатьох історичних прикла-

дів, як у відвертій боротьбі Україна перемагала й розбивала ворогів, а про це соромно москвінам признаватися, щоб не порушити їхню пропаганду про те, що російські війська непереможні...

Але нам, українцям, що перебуваємо у вільному світі, не годиться забувати про свою бувалу славу, а Конотопську перемогу належить відзначати щороку великими громадськими урочистостями. Конотіп має бути для нас символом і прикладом та заохотою для незакінченої ще боротьби проти Москви за свою волю й державу.

Облога Конотопу й переможна битва

Весною 1659 року більше як стотисячна московська армія під проводом князя Трубецького та князів Ромодановського, Пожарського, Куракіна, Львова та Скуратова, себто на чолі з усіма тоді знатними московськими полководцями, вирушила на завоювання України. Це був історичний факт порушення-зірвання Переяславського договору з 1654 року.

Наступали війська московські на Конотіп, бо через те місто простувала їм дорога на Київ і в глибину України. Коло містечка Срібного прилуцький полковник козацький Дорошенко загородив їм шлях, але його було розбито. Містечко москалі зруйнували і усіх мешканців вирізали. Далі, руйнуючи все на дорозі вогнем і мечем, підступало те військо в квітні під Конотіп. Хоробрий ніженський полковник Григорій Гуляницький лише трохи зміг затримати москалів недалеко від міста. Але не міг він здергати ту велику ворожу навалу, бо під свою командою мав тільки два козацькі полки — Ніженський і Чернігівський, всього тисяч чотири козаків. Тому він замкнувся в Конотопській твердині, щоб прив'язати до себе ворога і ту облогу витримав майже три місяці.

Полк. Г. Гуляницький походив з визначної козацької шляхти з Волині. Його брат Тиміш був навіть бургграфом в Луцьку. Але в часі повстання гетьмана Богдана Хмельницького Гр. Гуляницький з кількома своїми братами виявив високу степень національного патріотизму й солідарності. Вони не пішли за прикладом іншої шляхти, що понад усе боронила

свое шляхетське достоїнство, а пристали до Хмельницького і так історичні потреби своєї української нації звільнитись з-під чужого польського панування поставили понад свої особисті інтереси.

Москалі не могли рушитись далі, не здобувши Конотопу, щоб не лишалась та твердиня в їхньому запіллі. А це була вигра часу для гетьмана Івана Виговського, щоб зібрати головні козацькі сили на виручку полк. Гулянищому та для рішучого бою з ворожими силами.

Так облога тривала аж 70 днів. Місто з замком було оточено зо всіх сторін московськими військом, яке безнастанно обстрілювало й штурмувало конотопські валі і саме внутрішнє місто. Обложеним приходилося не раз дуже тяжко, а то й нестерпно. Не вистачало вже харчових припасів. Але героїчний дух козацтва не дозволяв їм здаватися. Це з тих часів прийшли до нас приповідки, що „козаки тверді люди”, що „Богові душа, вітчизні тіло”, що „Козак смерти не бойться”...

Москалі ж вживали всіх способів, щоб Конотіп таки здобути. Не лише часті штурми валів, укріплень твердині при помочі тодішніх машин для розбиття мурів, сильний гарматний огонь та повторні наступи численних мас московських військ, де людського матеріялу воєводи не жаліли: настирливо з драбинами раз-по-раз лізли на мури москалі, їх скидали наші оборонці, вони падали мертвими, а на місце їх лізли інші, мов сарана...

Слава Конотопської оборони дала надінення нашим письменникам і поетам присвятити цій темі свої твори. Чудове оповідання написав Юрій Тис під назвою „Конотоп”. Це знаний своїми історичними студіями автор. З того твору позичимо для наших читачів кілька уступів про відчайдушну хоробрість й тверду волю оборонців Конотопу та про московські брутальні підступи зломити козацьку душу, а з нею й силу.

... „Гул ворожого прибою ударив об місто. З валів було видно, як москвини сунули величими зграями, волікли з собою обложні машини та штурмове приладдя. Довгі важкі драбини і тарани для розбивання палісад тягнуло по кільканадцять салдатів, вони бігом піджодили

під валі міста. Поволі і важко посувалися складні гуляйгородини, що їх тягнули коні. Ці високі і важкі споруди перехилялися на боки на нерівному ґрунті, а побіч ішло військо, придержуючи їх довгими линвами... Люди на валах заніміли. Хто встоїться перед такою потугою? Не було сумніву — Конотіп був призначений на руїну... Ніщо, здавалося, не могло стримати їхнього напору і скоро перші московські вояки вдерлися до міста. Два потужні вибухи рвонули повітрям, москвини висадили в повітря оборонні споруди частоколу. З ревом кинувся ворог до міста. Козацькі відділи, що в цьому місці боронили валів, подалися на боки, три нові сотні, що їх післав Гулянський, не встоялися перед ворожою навалою. Ще боронилася башта, але скоро охопив її вогонь. Московські стрільці почали вдиратися до перших хат. Тут стрінув їх несподіваний опір. Міщани боронилися сокирами й заступами, кожний хапав, що мав під рукою, і боровся з нечуваним завзяттям і люттю... Головні сили ворога кинулись на замок і вдерлися до середини... На замковій вежі захистився малиновий козацький прапор. У вікнах появилися голови московських стрільців, що втягали символ козацького війська до середини... Крізь вікно висунулася велика московська хоругов. Це означало, що замок впав у руки ворога...

Під першим ударом захиталися козацькі з'єднання, але скоро підхопилися до наступу і рвонули вперед! У лобовому штурмі не було нікому пощади. Козаки били шаблями, міщани кололи і стинали косами, йшла важка боротьба, серед якої чути було тільки сопіння бійців і крики та стогни ранених. Москва не встояла перед козацьким ударом.

Козацька кіннота відтяла москвинів від валів і всі московські частини, які увірвалися до міста, були тепер окруженні. Виломи в палісадах обсадили міщани, стягали дерево, міхи з землею й піском та закладали наново прірву у частоколі. Над містом переможно замаяв білій хрест. Крик радості понісся по місту. Але не довго...

З валів було видно велику юрбу, яка посувалася звільна в сторону міста. Оборонці скоро розпізнали, що то москвини ведуть зловлених

у неволю людей. Ішли з плачем і голосінням жінки й діти, а московські вершники підганяли їх нагаями...

„Рятуймо нещасних, ради Бога!” — лементував хтось... Козаки стискали мушкети і по-нуро споглядали на страшний похід. Але ніхто не стріляв і ні один голос не вирвався з їхніх грудей. А все ж між полоненими могли бути їхні матері і сестри. Вони знали від старшин: не нароком ведуть невільників попід місто. Царські війська стоять у поготівлі і ждуть тільки, щоб козаки відкрили брами і кинулися рятувати полонених. Ворожі полки готові до штурму і не слід зловитися на московську безсвісну хітрість.

Місто мовчало навіть тоді, як москвина на очах усіх почали затягати насильно жінок у передміські хати. Здригалися люди від страшного крику жінок, стискали п'ястуки на дулах рушниць. Мовчали. За поведінкою козаків, за кожним їх рухом пильно зоріли московські сотні, вкопані у підхідні рови.

Коли врешті похід нещасних зник серед лісів, москалі почали нове видовище. На площі передмістя зігнали кілька десять козаків, захоплених під Ніжином, і влаштували справжню торговицю... Козаків продавали за хліб і сіль, за коні і гроши, хто давав більше. Виводили їх півнагих з перев'язаними головами і грудьми, а були й такі, що мали відкриті тяті рани. Стояли мовчки, зв'язані мотузками, і споглядали на Конотоп, на людей, що густою лавою обсадили вали. І враз залунав з гурту полонених високий потужний голос: „Не здавайся, Конотопе! В тобі воля України!”... Москвина не дали очунятися. До козака, що кинув заклик, кинулися бояри і один з них випалив йому у вічі стріл картечею...

А ще москалі проходили попід вали і несли на ратищах голови чоловіків, жінок, дітей. Це

„Зареєструйте Україну як російську колонію і допоможіть звільнитися від накиненої скупиці”.

Олесь Бердник,

в'язень Москви з 1980 року

на пострах невинних людей скопили й замутили...”

Але конотопська залога полк. Гуляницького не піддавалася ні збройній перевазі московських військ, ні всім тим звірським провокативним підступам, що ними Трубецький, князь московський, хотів зломити людську душу та козацьку завзяту дисципліну. Не зломив наших оборонців і страшний голод, що розпочався в місті. Знаючи про це, головний московський воєвода Трубецької прислав до Гуляницького парляментаря з письмом, в якому радив піддатися на царську ласку. Замість відповіді на той заклик полковник Гуляницький роздер того листа і звелів стріляти з гармат і рушниць по ворожих становищах.

„Ми сіли на смерть!” — гукали козаки — „Не віддамо міста!”...

Гуляницький вірив і чекав помочі від гетьмана Виговського, і не обманувся. Трубецькому не вдалося розвідати, де гетьман збирає свої сили і які ті сили завеликі були. Видко, що тоді москалі ще не змогли мати широкої мережі своїх шпигунів, а українське населення не було ще так отруєне Москвою, щоб мати таких зрадників-донощиків, яке сміттям розмножилось в ці часи, коли пишемо цю статтю, і яке зветься в московській мові „сексотами”...

Тим часом, доки велася облога Конотопу, до якої прив'язано було стотисячну армію Москви, гетьман Іван Виговський зібрав 10 тисяч козацького війська та, відновивши союз з кримським ханом Магометом Гиреєм, дістав ще 3 тисячі татарського війська. Так з такими силами, що були менше ніж у п'ять разів від московської армії, він вирушив в червні 1659-го року на визволення Конотопу.

Маючи добру розвідку, гетьман Виговський наблизився до ворожої армії так, що та не знала всіх його сил, і коло села Соснівка, недалеко Конотопу, вдарив несподівано на Трубецького з двох боків і тим примусив ворога відступити від Конотопу. Але незабаром московські полки впорядкувалися і напали на Виговського над річкою Соснівкою. Прийшло до завзятого бою. Московська кіннота змірялася тут з українською піхотою. Москалі кинулися нагально в атаку, але потрапили під влучний огонь козаків, що перед тим ще й перекопали

шанцями дорогу. Московська кіннота пішла врозтіч, але на інших місцях наскочила на козацькі застави і потрапила в багна Соснівки, яку козаки полковника Івана Богуна перед тим загатили так, що долина ріки обернулася в широке багнисько й повінь.

Бій кінчився 27 червня (старого стилю) катастрофальним погромом москалів, якого вони ніколи не зазнавали. Гетьман Виговський зі своїми полковниками, серед яких в тім бою особливо прислужився до успіху полк. Богун, розбив москалів у прах. Тридцять тисяч московського війська лягло трупом, не рахуючи тих, що загинули в багнах. В полоні опинились кілька головних воєводів. Серед полонених був і князь Пожарський, що його гетьман Виговський подарував татарському ханові. Князь же Трубецької з рештками свого війська втікав до Путівля, а Виговський гнав його аж до самої границі України. В руках українців лишились величезні військові московські обози, гармати та великий запас амуніції...

Про цей бій російський історик Соловйов написав так (подаємо в дослівному перекладі з московської мови):

... „Цвіт московської кінноти, що відбув щасливі походи 1654 і 1655 років, загинув в один день, і ніколи вже після того цар Московський не був у силі вивести в поле такого близкучого війська...

В жалібній одежі вийшов цар Алексей Михайлівич до народу, й жах напав на Москву. Удар був тим тяжкий, бо був несподіваний...

Трубецької, на котрого покладали найбільше надій, муж на війні щасливий і ворогам страшний, згубив таке величезне військо. Після здобуття стількох міст, після здобуття литовської столиці, царська столиця Москва тепер затримтіла за свою власну безпеку: з наказу царя люди всіх станів поспішили на земляні роботи для укріплення Москви. Сам цар з боярами раз-у-раз приходив дивитися на ці роботи.

Мешканці околиць із своїми родинами й майном наповнили Москву і йшла чутка, що цар виїздить за Волгу, за Ярославль..."

**

Так близкуче тоді кінчився змаг України з Москвою. Тоді бо українська козацька армія,

менша ніж в п'ять разів проти більше як стотисячна армія Росії, розбила ту потугу, що називала себе і ще досі називас „добреленой непобедимой русской военной силою”, яка знеславлює себе у війні нечесними, провокативними та жорстокими неблагородними вчинками.

Ось чому Москва царська і теперішня советська в своїй історичній пропаганді ніколи не згадує про бій під Конотопом.

Конотіп не став попелом історії, бо в бою за нього здійснився, пророчий для нас і по сьогодні, заклик гетьмана Івана Виговського: „Ми шаблею здобули свободу! Ми шаблею вдержимо її!” А це є той аргумент сили, єдиний який респектує Москва. Марна ж слава непоборності Росії всякої барви є лише переходовим явищем, що пояснюється тільки сприятливими для Москви обставинами, коли Україна, виснажена боротьбою, переживаває тимчасовий упадок духовних і фізичних сил, а Москва своєю облудною дипломатією дурить світ.

Річниця ж козацької слави під Конотопом для українців має бути одним з урочистих пропам'ятних днів, і ту славу історичної перемоги над Москвою належить відзначити як найбільш велично для піднесення віри в переможний кінець нашої визвольної боротьби за Українську Волю і Державу.

Все зло має свій кінець, присуджений Все-могучим Господом Богом...

Промине наше знесилення, виснаження та внутрішні розбратори, воскресає вже на наших Рідних Землях, окупованих Москвою, національна свідомість, наростиють нові свіжі сили, міняються обставини. Ще прийде останній вирішальний бій України з Москвою, і упаде й розвіститься легенда про „непереможність Росії, як то було під Конотопом. Останній 23-ій займанець нашої землі упаде й згине „як роса на сонці”, повернувшись у свої етнографічні межі, бо то буде перемога Божої справедливості.

*****
ВИЗВОЛЕННЯ НАЦІЇ ОКРОПЛЮЄТЬСЯ І ОСВЯЧУЄТЬСЯ КРОВ'Ю ЇЇ НАЙКРАЩИХ СИНІВ. ЧЕРЕЗ ЇХ СМЕРТЬ — ВЕДЕ ШЛЯХ ДО ПЕРЕМОГИ!

Симон Петлюра

ГЕН. П. ГРИГОРЕНКО І „КОМУНІСТИЧНИЙ УРЯД У РОСІЇ”

Дружина ген. Петра Григоренка — одного з „прапорів” українських псевдodemократів у ЗСА, п-і Зінаїда Григоренко заявила американським слухачам у Єльській Школі Права: „Я — русская і я люблю мій народ, але я люблю й інші країни, які змагаються, щоб вижити”. Вона також сказала, що „соціетський народ починає говорити і вимагати своїх прав”.

Ген. Петро Григоренко, — як довідуємося з „Нью-Гейвен Реджістар” від 12. 4. 1983 р., виступаючи там же, „сильно скритикував комуністичний уряд у Росії”. Вони обое, читаємо там, зробили „перегляд утисків від часу російської революції аж до сучасного уряду Андропова”. Ген. П. Григоренко ні разу, як видно зі звіту, не згадав про Україну, ані тим більше його дружина-росіянка. Він зазначив, ідучи за своєю „лартократичною” теорією, що „нічого не може бути більш катастрофічного, як влада комуністів над людьми”.

Обоє промовців говорили про комуністичний режим у Росії.

Ніхто не говорив, що Росія поневолює Україну та ін. народи в ССР і країнах-сателітах.

Чи це дисидентська інформація, чи дезінформація?

Надія Наум

СЛ. П. МИКОЛА ФРЕЙ

Ділимося сумною вісткою, що на Флориді в Нью-Порт номер 18 травня 1983 р. член Організації Українського Визвольного Фронту, зокрема 50-го Відділу ООЧСУ в Голівуді, Флоріда, сл. п. кацетник, член ОУН Микола ФРЕЙ.

Похоронні обряди доконав о. Ярослав Федик з Ст. Пітербруду в українськім католицькім обряді, дякував п. Степан Саворський. Покійний був урочджений в 1905 р. на Поділлі біля Бродів, Західна Україна. На заклик п. Миколи Задойного перевів п. Франко Сілецький збірку на Український Визвольний Фонд, яка дала дол. 125.

Дружина покійного п-і Юстинія після тривоги подякувала всім за допомогу в її горі, зокрема отціві, Качалам, господині п-і Галимі Мартинів за страви, дякові Саворському та всім, хто Покійного прощав у останню дорогу.

О.С.

НАША ПОСТАВА ДО УККА

У ЗСА йде змаг за те, чи найвища громадська установа — УККА буде далі на позиціях державницьких і безкомпромісово протиросійських, а чи зайде на манівці непередрішенства чи навіть потрапить у тенети єдинонеділімства. Це змаг кардинальної важливості.

Ідеється про те, чи в майбутніх відносинах між ЗСА і Росією, Вашингтон буде в критичний момент підтримувати національно-визвольні рухи уярмлених націй, а чи єдинонеділімські сили, незалежно від того, під якюю вони виступатимуть назвою. І робіть велику помилку ті люди поза ЗСА, які вважають, що їм не потрібно дати піддержку теперішньому проводові УККА вдергатись на позиціях примату боротьби за УССД. Не треба забувати, що ці, які виступили з УККА, є модерніми — свідомими або й несвідомими — зміновіковими, які воліють брататися з росіянами-шовіністами, до певної міри під тиском різних американських кіл, ніж із українськими націоналістами. Тому Організації УВФронту мусять вклопитися у змаг за відстояння в цілій українській організований лікторії концепції примату боротьби за УССД, напереду всіх інших міркувань.

Треба ясно й рішуче поборювати всі ходи різних намагань українсько-російської грухби на базі іншій, ніж боротьби за УССД. В цьому комплексі часом слабим місцем є деякі українські професори й деякі освітньо-наукові установи, які йдуть часом не усвідомлюючи того, на співпрацю з москалями.

Цей концепційно-політичний бій й відбувається також на форумі СКВУ.

АВБ

„Реальні” політики голосять: „Все, що об’єднує українців — буде Україну, все, що роздінює українців — руйнує Україну!” Це явний ионсенс! Що, коли б якась група забажала об’єднувати всіх українців, без розбору, чесних — із шахрайами, ідейних — з провокаторами, чи спричинилася б вона до збудування України?”

Д-р Дмитро Донцов

Василь Гальченко

КОРІННЯ СУЧАСНИХ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛІБЕРАЛІВ

Чому демо-ліберальна американська преса мовчить про 1933 рік?

Не раз дивуємося: звідки у вільній, демократичній Америці назбиралося так багато демо-ліберального непотрібу?

Знаємо, що російська царська імперія добре „працювала” на Заході, щоб обманювати довірливих і наївних не раз чужинців, також американців щодо „голи Раша”. Ще й досі в деяких американських бібліотеках, особливо при коледжах, немає українського відділу книги, а все йде під ту ж саму „голи” („святу”) Росію... І нині в більшості американських шкіл наші діти й молодь змушені доказувати „професорам”, тобто вчителям, що св. Володимир Великий чи св. Ольга рівноапостольна — це українські князі, а не „голи Раша”...

А як із новішими часами? Звідки в Америці такий потужний ліберальний рух, такий дивний нахил до так зв. марксизму і комунізму чи навіть соціалізму, який провалився в ССР та країнах-сателітах і навіть у закордонному виланні (як у Швеції або в Австрії, де при владі довгий час були соціалісти і де полаток на працюючу людину перейшов усі можливі межі) ?

Одну з таємниць розкриває нам дуже поширеній у 1940-х і 50-х роках у ЗСА підручник для сотень тисяч американських шкіл, під назвою „Рашен Праймер” учительки-лівачки Агнес Жак. „Рашен Праймер” це не що інше, як „Русский Букварь”, про який писали захоплені рецензії різні так зв. знавці царської і комуністичної Росії (імперії). Москалі, яких було повно по середніх і вищих американських школах, пропагували той „пілітучник”, де лише могли, між ними і Г. В. Бобрінські — тогочасний професор Чікагівського Університету.

Попаємо уривки з того „пілітучника” для американців, які в 1940-х роках були дітьми або молоддю, а в 1960-70 рр. та й досі ходять по світі, шкутильгаючи на ліву ногу — ногу мракобісної, антинародної лівизни, включно з комунізмом.

Уривок перший із „Рашен Праймер”: „Хто хоче вивчити російську мову, завчіть напам'ять такі слова: мати, метро, трактор, теніс, Ленін, Америка, Москва, Тургенев, опера, „Правда”... — так і видко, куди дерево хилиться ...

Приклад другий: „Російські вожді!.. Коли вождь Ленін умер, то влада перейшла до Сталіна”... — Перейшла? — чи він пішов по трупах до влади?

Ще один зразок: „Лист червоноармійця. Червона аrmія — це аrmія робітників і селян. Вона бореться за братерство усіх народів”... отже не агресор, а миротворець!..

І останній зразок „обучення русского языка в Америке”. У підручнику пропонують вивчити напам'ять пісню:

„У карты у досок мы встанем,
Вбежим мы в сверкающий зал,
Мы учимся так, чтобы Сталин
Отлично, ребята, сказал!...”

Так Америка виронувала лібералів і сучасників „советологів”.

„НАЦІОНАЛЬНА ТРИБУНА” — НАШ ТИЖНЕВІК

Публікований Видавництром „Воля” тижневик „Національна Трибуна” в Нью-Йорку набуває все більшого поширення серед української спільноти в Америці, а також у Канаді. Багато уваги ця газета, прикрашена важливими фотодокументами, присвячусь подіям в Україні, що еміграції і в світі. Заветено постійну цікаву публіку „Політичний калейдоскоп”, а також публіку „Коротко і цікаво”. Тижневик дає гідну відповідь противникам правопорядку, підтримує многогранну пляльність УККА, висвітлює події в житті й праці ОУВФронту і всієї організованої громади.

ПОДОВАСТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ?

ПЕРЕДПЛАТИТЬ ЙОГО ВАШИМ
БЛИЗЬКИМ!

В. Щербій

НОВА М'ЯГКА ЛІНІЯ ПРЕСИ У ВІДНОШЕННІ ДО МОСКВЛ

Герберт Меєр, автор праці „Вар Агейнст Прогрес”, („Війна проти прогресу”), передбачає у статті „Ню Софт-Лайн он Совет Юніон” в журналі „Волл Стріт Джорнал” від 10 серпня 1983 р. пом'ягшення твердої лінії у відношенні до Московії. Він пише: „Тверда лінія політики през. Регена у відношенні до Советського Союзу є популярною, але ця популярність може бути недовготривалою. Після місяців безшумного затівання, прихильники м'ягкої лінії приготовляють контратаку, спрямовану на підмінування твердої постави проти Москви. Вони покладають надії на устабілізування нових аргументів. Їхній задум тільки що виходить на поверхню в наукових журналах, на семінарах тресту мозків і на обговорюваннях аналітиків і кібіців зовнішньої політики. І, коли це все вбереться в стандартну форму, — тоді це проникне і до газетних колюмністів, до видавців популярних журналів і до телевізії на показах обговорювання справ для народу. І коли їхня аргументація досягне широких кіл народу, який є головним прицілом, — підтримка адміністрації зменшиться, або її цілком заникне . . .”

Меєр характеризує сподіванки прихильників м'ягкої лінії в політиці Америки відносно Москви приблизно так: „Вони думають, Советський Союз у 80-тих роках буде у все більших господарсько-економічних клопотах і тому не буде спроможний для глобальних авантюр. Зовнішня ситуація яе гірша. Москва застягла в Афганістані і, можливо, в короткому часі встряне в боротьбу в Польщі, що спричинить її клопоти в сателітних країнах. В додатку, старики, члени Політбюро . . . — скоро відійдуть, а їхнє місце займе молодша гвардія, більше освічена, з меншою дозою ксенофобії, менше зацікавлена ідеологією Маркса, більше прагматична. І тому політика дикої джунглі Москви не скоро діждеться наслідника Брежнєва” . . .

На таких премісах, пише Герберт Меєр, прихильники м'ягкої політики ЗСА супроти Москви опирають їхні сподіванки і тому будуть

сугерувати, що не час на тверду лінію, пропагуючи не випомповувати більйонів доларів на оборону ЗСА.

Меєр перестерігає перед спробою „м'ягколінійників” приспати готовість Америки відбудовувати воєнний потенціял в час постійного росту московської воєнної потуги, яка загрожує вітальним інтересам Америки в світі. Він розбиває давній міт західніх, отже і американських пацифістів, наче б економічні проблеми Росії здержували агресію Москви в будь-який час та вказує на наявність надій на лібералізацію Москви.

Пригадує час московського царя, Олександра I, який обіцяв лібералізацію в імперії, заявляючи, коли таку не здійснить, він злечеться царського престолу. Наївні на Заході повірили. А він затиснув деспотичне ярмо ще тутіше і так „лібералізував“ Московію, що помог вбити рідного батька.

І після його смерти в 1825 р. ці ж наївні реформатори повірили в освіченого і часто подорожуючого по Європі Ніколая I, який в деспотизмі виявився чи не найжорстокішим із династії Романових.

Наївним пацифістам, які очікують лібералізації в ССР від кожночасної зміни московського уряду і які постійно відігривають стару казку, наче б Росія за невідрядних економічних умов не буде спроможна продовжувати свою історичну агресію, Герберт Меєр пригадує про агресивну політику за нових, червоних московських самодержців. І так, ідеолога Леніна замінив т. зв. експерт від індустріалізації Сталін.

За багато гірших економічних умов, аніж це було за білих царів, Сталін, вирубуючи мільйони людей, захопив народи Прибалтики і Європу по річку Ельбу.

Надії пацифістів на Хрущова закінчив Мікита стуком чобота по столі в ОН.

У 1964 р. реформатори й західні симпатики ставили карту на технократа Брежнєва. І той стукнув ще міцніше! І то не по столі ОН, а московськими військовими силами і наемниками

— сх.-німецькими, кубинськими і в'єтнамськими — стукнув по Анголі, Мозамбіку, Етіопії, Південному Ємені, Камбоджі, Ляосі і Афганістані, націлюючись замкнути живчик для Заходу, в тому і для Америки — Перську затоку.

Меєр закінчує свої міркування так: „... Москва загрожує Заходові у 80-тих роках, про що свідчить рекорд. І що вона має на думці, цей рекорд не вказує на ніщо інше... Америка, щоби опертися московському викликові, мусить видавати величезні суми на дозброєння, що порушує чутливу струну виборців. Цісю чутливою струною збираються атакувати прихильники „м'ягкої лінії”, що є великою небезпекою, якої не можна ігнорувати”.

Роздуми Меєра про сучасну московську загрозу для вільного світу і про те, що кожна Московія — біла, чи червона — була і є агресором, хоч і не нові, проте це ще один здоровий голос на Заході про історичний московський колоніо-імперіалізм, який в нашому часі закривається фікცією „советського партократизму”.

І цей голос вартий того, що б і деякі українські ізгої, які дали впіймати себе в сіті московської пропаганди-„советчини” і „партократизму”, прислухуючись до тверезих голосів, перестали розважатися на замінованому полі.

Коли б скаменулись, то не бігали б, як зайці, осліплени московськими прожекторами по бездоріжжях і не розжирали б, як шашелі, кореня своєї нації.

**

Герберт Меєр не помилувся в 1981 році відносно характеристики американських „вчених” лібералів. Ці ж бо заповнюють американську пресу „чолобитієм” в сторону нового генсека в Кремлі. Кровожадного кгб-іста намагаються показати, як „освіченого, з меншою дозою ксенофобії, менше зацікавленого ідеологією Маркса, прагматиста” і т. п. І видно в цих фальшивках отих „вчених” лібералів найбільше переконливий аргумент „додатніх якостей” нового московського диктатора в тому, що Андропов усміхається і говорить поправно англійською мовою”...

Наївність таких „вчених дослідників” не має меж.

„КОМУНІЗМ — ОБІЦЯНКИ І ПРАКТИКА”

У Вашингтоні була опублікована Фундацією „Фрідом Лідершіп” книжка Ендрю Вілсона на 140 стор. (порядкове число в Конгресовій Бібліотеці: 75 — 34 766) під наг. „КОМУНІЗМ: ПРОМІСЕС ЕНД ПРАКТИС”. Більшість уваги присвячено в ній докладній аналізі комуністичного Китаю, особливо за Мао тсе-Тунга, коли загинули сотні тисяч невинних людей.

На стор. 52, у розділі „Колективізація і спротив селян” йде мова про Україну, який розпочинається словами: „Земельна реформа — це лише перший крок для здійснення комуністичної програми відносно селян. У другій фазі їх позбавляють землі і заганяють у колгоспи.”..

Про Україну („УССР”): „У 1932 році Сталін спробував силою загнати українських селян у колгоспи, але вони вчинили спротив і почали вирізувати худобу. Наступного року селяни зібрали стільки урожаю, скільки їм самим було потрібно для прохарчування, — і тоді Сталін наказав конфіскувати увесь урожай. Того року (1933) було досить харчів у містах, але голод в Україні позбавив життя 5 мільйонів людей. Як свідчив Іван Стадник, „чоловіки вмирали першими, потім, діти, а в кінці й жінки”.

*****

Встане правда, встане воля
І Тобі Одному
Помоляться всі язини
Во віки і віки,
А покищо — течуть ріки,
Кривавій ріки...

Тарас Шевченко

*****

ВІДЗНАЧАЮЧИ 40-ЛІТТЯ СТВОРЕННЯ
АБН, ПЕРЕДАЙМО І НАШУ ЛЕПТУ НА
ДІЯЛЬНІСТЬ АНТИБОЛЬШЕВИЦЬКОГО
БЛЬОКУ НАРОДІВ В ІМ'Я
ПРИШВІДЧЕННЯ ВІЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ
ТА ІНШИХ ПОНЕВOLEНИХ НАРОДІВ!

*****

З ЖИТТЯ ВІДДІЛУ ООЧСУ

СТВОРЕНО ВІДДІЛ ООЧСУ НА ФЛЮРИДІ

Основуючі загальні збори Відділу Організації Оборони Чотирьох Свобід України відбулися 19 березня 1983 року в залі української католицької церкви, які відкрив член ініціативної групи Микола Хлиста. Він привітав присутніх, вказав на потребу організованого життя в Сейнт-Пітерсбурзі та пропонував вибрати президію, головою якої обрано Юліяна Іваськевича, а секретарем Дмитра Сулиму.

По відчитанні статуту секретар давав деякі пояснення до поодиноких точок статуту. Степан Лавровський запропонував перейти до вибору управи, у чому його підтримала Анна Борщ.

По короткій нараді голова президії відчитав листу кандидатів до управи новоствореного Відділу ООЧСУ: Микола Хлиста — голова, Марія Сулима — перший заступник голови і координатор жіноцтва, Григорій Панчук — другий заступник голови та організаційний референт, Юліян Іваськевич — секретар, Дмитро Сулима — референт фінансів, Степан Лавровський — культурно-освітній референт, Петро Надольський — господарський референт. Контрольна Комісія: Елеї Панчук — голова, Анна Борщ, Григорій Пеленичка — члени.

Усі присутні, які в міжчасі виповнили заяви членства та стали повноправними членами Відділу, оплесками сквалили поданий склад управи на біжучий 1983 рік.

У внесках і побажаннях забирали слово: Анна Борщ, Микола Хлиста, Григорій Панчук та Григорій Пеленичка.

Перед закінченням голова президії Юліян Іваськевич передав провід над зборами новообрannому голові Миколі Хлисті. Голова полякував за довір'я і вибір. Він пригадав, що цей рік пов'язаний з 50-річчям голоду в Україні і нашим завданням є ту сумну річницю відзначити. Піснею „Не пора” закрито збори нового Відділу ООЧСУ на Флориді.

Д. Сулима

12-Й ВІДДІЛ ООЧСУ В ДЖЕРЗІ СІТІ. Н. Дж.

Загальні збори в березні вибрали таку Управу 12-го Відділу ООЧСУ в Джерзі Сіті на нову каденцію 1982-83, голова Антін Шубак, містоголова Василь Бойко, секретар Степан Миколишин, фінансовий Григорій Бура, реф. преси Дмитро Воях, культурно-освітній Іван Цолько, дорадчий член Управи інж. Іван Кравчук, члени Зенон Галькевич, Надія Кравчук, Лев Зиман. Контрольна Комісія: голова Михайло Гайдук, Василь Газрилюк та Іван Огородовський — члени.

На закінчення зборів вибраний голова лруг Шубак сказав, що Управа падалі буде активно співпрацювати зі всіми тими, які хочуть працювати для добра громади та всього українського народу: „Ми будемо співпрацювати з тими, що обстоюють концепцію права вільної від нікого незалежності Самостійної Соборної України”.

Після зборів відбулася перекуска, прузі та гості ще довго дискутували в дружній атмосфері.

Наш Відділ невеликий, але активний і жертвенный: у 1982 р. громада склала на нарочні цілі понад 10 тис. дол.

Дмитро Воях

РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ ООЧСУ У КЛІВЛЕНДІ

Річні Загальні Збори 3-го Відділу Організації Оборони Чотирьох Свобід України у Клівленді. Огайо, відбулись 20 березня в будинку ОУВФронту, при численній участі членства. Збори відкрив уступаючий голова Микола Поглід, вітаючи присутніх. Встановлено отнохвиллюю мовчанкою пам'ять п'ятьох провідних членів Відділу, що відійшли у вічність протягом останньої каденції. До президії зборів були обрані: голова мтр Василь Ліщинецький, заступник Петро Райца, секретар Іван Павник, а також почесний член Відділу Михайло Пукач. Збори привітали речники різних організацій.

Звітуючи, секретар Василь Кужда подав, що управа відбула 24 засідання, для полагодження різних організаційно-громадських справ,

спільно з іншими ОУВФронту. За культурно-освітню ділянку звітував Василь Мудрак: спільно вшанували пам'ять генерал-хорунжого Романа Шухевича в роковини його геройської смерти; урочисто відзначено роковини відновлення Української Держави Актом 30 червня, а за спокій душі Провідника Степана Бандери влаштовано Соборну Панахиду при поважній кількості духовництва. За приходові і відходові листи та за обіжники звітував Олександр Блашків, за розповсюдження „Національної Трибуни” — Володимир Шудан, закликаючи до збільшення передплати цього органу; за Коляду — Степан Кавка, який висловив подяку збирщикам за їх працю і жертводавцям за жертвенність. Фінансовий референт Юрій Коцюмбас звітував про збірку на Писанку, про збирання передплати на „Вісника”, про збирання членських вкладок і пожертв на фонд „Національної Трибуни”.

Заключним був звіт уступаючого голови Миколи Погліда, який підкреслив, що референти у своїх звідомлених вичерпно висвітлили працю Відділу і йому лишається лише дещо доповнити. За словами промовця, недотягнення є в організаційній ділянці. Коли в початкових роках розбудови і праці Відділу всі члени його були молоді, повні сили, запалу і охоти до праці, то з бігом часу і зменшенням численності членства, де з 200 членів лишилось 65, а в останньому періоді померло багато провідних працівників, — тому конечним є поповнити членство Відділу представниками молодшої генерації, і цьому треба приділити особливу увагу. Тривала тісна співпраця з УЗО — Відділ УККА та ідейно-спорідненими організаціями Візвольного Фронту. В культурно-освітній ділянці основний наголос був поставлений на гідне відзначення 40-ліття УПА і святкування відбулося на відповідному рівні і привернуло увагу громадянства. Щодо приданої посіlosti, то у висліді кілька літньої праці вже близько її господарське замешкання. Потрібніше деякі невеликі викінчення і тоді можна буде старатись про дозвіл на повне користування. Торкаючись фінансової сторінки, звітодавець визнав, що протягом минулої каденції приходів було обмаль, бо прибутки зі свята

40-ліття УПА були призначені на побудову символічного пам'ятника УПА, а з Маланчикого Вечора — на радіопрограму Візвольного Фронту. Ця програма під керівництвом Льва Кусяки має передачі кожної суботи від 5 до 7 години через телекомунікаційний каблевий канал число 30. Її назва „Голос України”.

В дискусії над звітами брали участь: д-р Олександр Клос, мгр Іван Микита, мгр Василь Ліщинецький, інж. Роман Возняк, Іван Павник, Іван Стадник, які підносили різні ділові справи зовнішнього і внутрішнього організаційно-громадського порядку.

Збори уділили абсолюторю уступаючій управі. Далі було обрано нову управу. Головою її перевибрано дотеперішнього голову, визначеного громадського працівника Миколу Погліда. Заступниками його стали інж. Роман Возняк і Михайло Пукач, секретар Василь Кужда, організаційний референт Петро Райца, фінансові — Юрій Коцюмбас і Богдан Семків, культурно-освітній Володимир Корнацький, господарчий Осип Теркала. Обрано також контрольну комісію і товариський суд. У кінці промовляв д. М. Поглід.

Збори були закінчені співом „Не пора”. Ентузіазм і масова участь членства у зборах були запорукою успішної праці і на майбутнє.

І. Л.

З ДІЯЛЬНОСТИ ОЖ ОЧСУ, ВІДДЛ У ЧІКАГО

До імпрез, які кожного року влаштовує Відділ Об'єднання Жінок Організації Чотирьох Свобід України, належить „Засвічення Різдвяної ялинки дітям українських політв'язнів в Україні”. Цю імпрезу започаткувала св. п. мгр Уляна Целевич-Стецюк. Імпрезу, що відбулася дня 2 січня 1983 р. в домі Осередку СУМ ім. Павлушкова, відкрила голова Відділу подруга Ольга Федак. Вона сказала, що нашою повинністю у вільному світі є зглати скривленіх ворожою владою дітей українських політв'язнів. Відбулася гарна мист. програма.

В неділю 2-го січня ОЖ ОЧСУ, Відділ Чікаго, надав півгодинну Різдвяну радіопрограму

в англійській мові, яку підготовила референтка преси-радіо і зовнішніх зв'язків Зена Матла-Рихтицька.

20-го лютого відбулися Річні Загальні Збори ОЖ ОЧСУ, які відкрила голова Відділу Ольга Федак. Рівно ж привітала представників організацій: від Осередку СУМ ім. Павлушкова Стефу Остапчука, і від 8-го Відділу ООЧСУ Дмитра Багрія. Відтак попросила всіх до спільноти молитви, в намірні Патріарха Йосифа Сліпого, з нагоди уродин. Потім вона подякувала всій Управі та членкиням, за спільно проведену працю за минулій діловий рік.

Культурно освітна референтка Галина Загородна зворушливо згадала св. п. мгр Уляну Целевич-Стецюк, як невідкажалувану постать в нашій громаді. Її пам'ять присутні вшанували однохвилінною мовчанкою.

Дальше ведення зборів перебрала Президія: голова Зена Матла-Рихтицька, заступниця Галина Загородна і секретарка Надія Стельмах. Після привітів предсідниця Зена Матла-Рихтицька прочитала протокол з минулих Зборів. Докладно написані звіти передали: голова Відділу Ольга Федак і секретарка Надія Стельмах. Подібно всі інші референтки звітували про свої функції, з яких найбільш замітною виявилася функція Господарської референтури, яку очолювала протягом довгих років працьовита Анна Дрозд.

По прочитанні звітів голова Номінаційної Комісії Анна Дрозд передала листу нової Управи, яку поновно очолила Ольга Федак.

Дня 14-го березня секретарка Відділу Наталія Стельмах провела автішю на раліопограмі Визвольного Фронту, присвячену письменниці з Буковини Ользі Кобилянській.

Стефанія Кралька, реф. преси

.....
**„ВСТАВАЙ, ХТО ЖИВИЙ, В КОГО ДУМКА
ПОВСТАЛА,
ГОДИНА ДЛЯ ПРАЦІ НАСТАЛА!”...**

**..СОРОМ ХИЛИТИСЯ,
ДОЛІ КОРИТИСЯ!...”**

Леся Українка

Михайло МАСЮТКО
В'язень Москви

ДО УКРАЇНИ

Рідна земле і рідне небо!
Не забуду я вас ніде.
Україно моя, до тебе
Рветься серце мое молоде.

За горами і за морями,
Де я тільки уже не був,
рай, увінчаний тополями,
Ні на мить я ніде не забув.

Я прилину колись, прилину
На свою Батьківщину святу,
Припаду до землі на коліна
И цілуватиму землю ту!

Рідна земле і рідне небо!
Не забуду я вас ніде.
Батьківщино моя, до тебе
Рветься серце мое молоде.

**

Україно моя розорана,
Край пісень, сподівань і мрій ...
Над твоїми степами ї горами
Пролітають іташки в ірій.

Пролітають — не зупиняються ...
Не іташки то — твої сини
Над Дніпром дим-туман хитається ...
Україно, синів спини!

Бо злітається із чужих земель
Гайвороння на битий шлях ...
Край надій і святих пісень —
З чорним вороном на грудях.

Обіймається серце болем,
Серце повиться жалем вкрай,
Як згадало про твою долю,
Мій сплюндрований Рідний Край.

26 июнтона 1926 поръкъ възложил е за председател на комисията по изучаване на съдебната практика във външните дела на Съдебната колегия на РСФСР.

Изложението на комисията беше представено на заседанието на Съдебната колегия на РСФСР на 23 июнтона 1926 година. Възложил е да бъде изучавано съдебното право във външните дела, външните съдебни спорове и съдебната практика във външните дела на Съдебната колегия на РСФСР.

Изложението на комисията беше представено на заседанието на Съдебната колегия на РСФСР на 20 июнтона 1926 година. Възложил е да бъде изучавано съдебното право във външните дела на Съдебната колегия на РСФСР.

Изложението на комисията беше представено на заседанието на Съдебната колегия на РСФСР на 15 июнтона 1926 година. Възложил е да бъде изучавано съдебното право във външните дела на Съдебната колегия на РСФСР.

BATHEP I VPKA

Испол. Л. Теряевин

VPKAICHCKA KVIJBYPA

в 1931 році, в декораціях Олександра Хвостова-Хвостенка ще з 1926 року. Ставив операу Я. Гречньов. У провідних партіях виступали: Льоенгрін — О. Коробейченко, Ельза — молода Зоя Гайдай, Ортруда — Марія Литвиненко-Вольгемут, Тельрамунд — М. Савченко.

Оперу „Льоенгрін” у 1933 році було виставлено в Києві. Диригував Лев Брачінський, ставив Володимир Манзій, декорації виготовив Іван Курочка-Армашевський. Виконавцями були: Льоенгрін — Борис Бобков, Ельза — Марія Сокіл, Ортруда — Олександра Бишевська, Тельрамунд — Микола Зубарів.

Вже після війни, 18 квітня 1958 року, був знову поставленний „Льоенгрін” у Київській столичній Опера, в новому перекладі тексту Павла Тичини. Диригував Олександер Климов, ставив Володимир Скліренко, хармайстер Володимир Колесник, декоратор В. Людмилин. У виставі було два склади виконавців: Льоенгрін — Петро Білінник і Д. Колода, Ельза — Г. Шаліча і З. Христич, Ортруда — Е. Томм і В. Любимова, Тельрамунд — М. Ворвулев і Дмитро Гнатюк.

Опери Вагнера йдуть в усьому світі і він є загально-визнаний видатний композитор, але як такий зовсім не потрібує перехвалювання своїх творів.

Всеєвропейської слави зазнала українська сперва солістка, родом зі Станославова, Грина Маланюк, яка в 1950-60-х роках виконувала головні партії в сперах Р. Вагнера в всіх столицях Зах. Європи і також на вагнерівських фестивалях у Байройті, в Німеччині.

ПАТРИКА БІЛОНА НАВІТЬ НЕ ЗГАДАЛИ...

У Лос Анджелесі, Каліфорнія, у середині квітня відбулася щорічна роздача нагороди „Оскар” за найкращіся осяги в кіномистецтві ЗСА і світу. Перше місце і найбільше нагород здобув фільм „Ганді” — про визволителя Індії з-під британської залежності.

Кінофільм „ETI”, який збирас тепер найбільшу касу, про космічну істоту, яка залетіла на землю, одержав кілька нагород за технічне виконання, освітлення тощо. Але ні разу не було згадано під час показу уривків чи в промовах про головного виконавця „ETI” сл. п. Петруся-Патрика Білона, українця карлика із Янгставну, Ог., який помер несподівано на 35 р. життя кілька місяців тому.

Леонід Полтава

ДЗВОНАР

До 1000-ліття хрещення України-Русі
(Балада)

Він щоденно інов на дзвіницю
Крутобокими сходами вгору.
І летіли дзвони, мсв птиці,
У захмарені, у просторі;
Оживали руки зів'ялі,
Знов робилися молодими,
Коли села шанки скидали
І куріли привітним димом.

Та як тільки червоні кашкети
Нідійними уночі до брами,
Щоб святиню, як люте гетто,
Закувати павік цвяхами, —
Не зійшов дзвононар із дзвіниці:
Був на сполох гарячим билом,
Ніби руки не з тіла — з криці
У старого тоді зробились!
Бив до ранку, заперши двері,
Щоб востаннє, на радість миру,
Тим, що звикли кі в іще „не веріть”, —
Иоказати безсмертну Віру!

Так старенького і зірвали,
Разом з церквою — амоналом.

28. 1. 1947 р., Новий Ульм
(Із недрукованих творів)

ЩЕ ПРО ВИСТАВУ „ЗАПОРОЖЦЯ”

Наша співробітниця поетеса п-ї Алла Давиденко опублікувала в „Свободі” ч. 70 своє ентузіастичне враження про виставу „Запорожця” 20 лютого в Нью-Йорку. Вона, мік ін., писала: „І я пішла. І не жалкувала. При всіх недоліках, таких зрозумілих в наших еміграційських умовах, я ще раз пропустила, насправді незвичного „Запорожця”...

„Кожна вистава — це героїчне зусилля людей, закохання в театр і треба дивитись побажливо на деякі недэтигівания в наших виставах. Гірше буде, коли їм, бідолашним, набридне робити самим усю роботу, від режисури починаючи і кінчалочи тяганим демократії і реінвізиту при виїзді на гастролі, і вони перестануть радувати має рідним словом, рідною піснею і рідним танком”.

А. Таран

НЕ ТІЛЬКИ КГБ, А Й ГРУ...

(Закінчення з ч. 5-го)

Повищі випадки наявно показують на пов'язаність поміж промисловим шпигунством і плянуванням підривної діяльності, що все є під зарядом ГРУ.

Дуже таємна т. зв. „2-га Директива” ГРУ стосується вишколу і контролі терористів країн „Третього світу”, тобто країн, які здебільшого не є під впливом СССР чи західних державних потуг. Ці терористи вишколені, щоб оперувати в запіллі ворога. Вони розкидані по індустриальних державах Заходу з наміром підривати важливі устаткування-агрегати та фізично ліквідувати визначних військових та політичних провідників. Підривна діяльність в запіллі ворога є важливим фактором советської мілітарної стратегії, а тому її не дивно, чому ГРУ приділяє стільки уваги збиранню інформації про транспортування та індустриальні концентрування в державах Заходу.

За свідченнями раніше названого інформатора Вадима, до вербування найлегше надаються для шпигунства неодружені, від 30-ти до 40-а років життя, жінки-секретарки. Зі своїм начальством мають доступ до таємних документів, а тому агенти ГРУ їх надто високо цінять.

Агенти ГРУ своє навчання проходять у щільно загороженні будівлі на вулиці Народної Міліції в Москві. Ця школа також відома під зашифрованою назвою „Військовий відділ

*****
ЗАРЕЄСТРУЙТЕ УКРАЇНУ ЯК РОСІЙСЬКУ

КОЛОНІЮ І ДОПОМОЖІТЬ ЗВІЛЬНИТИСЯ

ВІД НАКИНЕННОЇ ОКУПАЦІЇ

Московський в'язень Олесь Бердник,

з листа до ОН

35576”, а для найдовіренішого персоналу формально вона відома як „Військово-дипломатична академія Советської Армії”.

В розпорядженні ГРУ є також кілька підприємств, що заангажовані у виробництві шпигунсько-терористичних приладів для постачання всіляких специфічних потреб широкої сітки агентів. Серед „новин” у цій галузі є особливого виробу фотографічний фільм, що його ці агенти звуть „щит”. Цей фільм є з двох плівок: на одну фотографуються таємні документи, а на другу — звичайні невинні об'єкти туристів. Проявляється такий фільм спеціальним процесом, а тому необізнана особа, звичайно, проявить лише „невинні” туристичні об'єкти, зафіксовані на лише одній плівці фільму.

Із московського штабу ГРУ йде невпинний натиск на своїх підлеглих за кордоном, щоб посилити результати чинності агентів, щоб де тільки трапляється нагода нахапати досягнень Заходу, чи то у формі машинерії, чи інформацій.

Міжнародні промислові виставки є однією з великих нагод для полювання за здобиччю для Москви. Наприклад, на виставках авіаційної в Парижі та морської в Амстердамі спостерігачі зауважували агентів з портфелями, набитими західною валютою, які намагалися навмовити промисловців для доставлення їм забороненої на експорт технології.

Повище названий інформатор зауважує, що різниця поміж оперативністю агентів ГРУ і КГБ є та, що перші є більш явно настирливі і безцеремонні в осягненні поставленої мети. Знавці кажуть, що кількість шпигунських операцій зарядом КГБ і ГРУ більша за всі розвідчі операції держав Заходу, взяті разом. На запит, яку найбільшу таємницю хотіли б Совети викрасти із ЗСА, Вадим відповів, що та таємниця є понад усяку ціну, але все одно Москва не може її роздобути: це таємниця — як виробляти свій хліб...

Уже не є таємницею і для Заходу, що в ряді

галузей советської мілітарної машини бачимо досягнення, або й переганяння Советами З'єднаних Стейтів. Але нема чого й дивуватися цьому, бо велика частина так званих советських досягнень є американського походження.

Починаючи яких 7-8 років тому, Америці чи її урядуючій партії залежало на пропиханні в бік Москви так званого „детанту”. Тобто це був і ще досі частково продовжується період однобокої відлиги, що була на користь лише Советам, бо відкрила їм двері до передової американської технології. На протязі цих років Москва, якщо не захопила, то закупила тут масу модерної технології, яка, якщо не явно, то побічно спричинилася до величезного росту й модернізації советського мілітаризму. Цей детант став мотивом, щоб на підносі подати Советам те, над чим передові американські вчені трудилися роками, що коштувало гіганських матеріальних ресурсів і багатьох років на розвиток, удосконалення й застосування індустріально-технологічного поступу.

Табуни советських науковців і шпигунів по-пролазили і пролазять в американські лабораторії, індустріальні комплекси та високі наукові заклади. Завдяки цьому етапові відносин Схід-Захід, Москва змогла покласти початки застосування комп’ютерно-електронних агрегатів. Дійшло так далеко, що американці побудували в Сибірі цілі заводи, як то кажуть, по останньому слові техніки. Лише щойно тоді, коли советські танки та інша військова навала захопили Афганістан, ЗСА припинили постачати ССР комп’ютери та інші електронічні агрегати, як і дещо сповільнено наплив московських „вчених” в американський тил для збирання так потрібних Москві інформацій.

Все ж за останні півтора роки 450 московських відпоручників продісталися в американські установи, де вони мали нагоду „пастися” на капіталістичному полі найновіших винаходів та осягнень в ділянці лейзерів, оптики, фізики, комп’ютерної машинерії, електроніки тощо. Навчившись американської технології, Советський Союз найперше й найбільше застосовує ці знання для розбудови своїх збройних сил, щоб цим самим змусити ЗСА до посилення гонки озброєння, бо ж Америка не згодиться на дру-

горядне місце під цим оглядом. А все це, в свою чергу, вимагає великого побільшення військового бюджету, а, значить, неминуче вищого оподаткування робітників та підприємств...

Для ілюстрації наведемо приклад. Окрім американські точильні машини, що виробляють мініятурні шарикопідшипники (кульки), є необхідністю для побудування інерційної керувальної апаратури в міжконтинентальних балістичних стрільнах. Очевидно, викрасти цих машин советські агенти не спромоглися, бо на протязі 12-ти років Москві відмовлялось в купівлі таких машин. Але в період „детанту”, 1972 року, московський апетит був задоволений купівлею в ЗСА 164-х повищих машин в ціні за 20 мільйонів доларів. Перед цим вищезгадані советські ракети-стрільна були дуже примітивними, бо часто її густо вони проминали свій об’єкт на три, або й більше кілометри. Після одержання тих 164-х машин, їхні нового типу міжконтинентальні балістичні ракети „СС-18” вибухають, якщо не точно в призначенному пункті, то найдальше від нього за 200 метрів. Така функціонувальності цих ракет ставить під загрозу місця сховищ американських ракет „Мінітмен” та „Титан”, які є стаціонарного призначення. Щоб запобігти цій небезпеці з боку советських ракет, перед ЗСА постала потреба витрати додаткових 60 мільярдів доларів для побудови пересувних ракетних систем типу „МХ”.

Ще одна ілюстрація. Советський уряд зробив враження, що він цікавиться купівлею великої кількості американських найбільших турбінових літаків, що їх виробляє фірма „Боїнг”. Тому на територію цього підприємства було допущено 20 високопоставлених советських науковців, інженерів і, зрозуміло, шпигунів. Ці гості ознайомилися з виробничими про-

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ФОНД — ЦЕ
ГОЛОВНА ЕКОНОМІЧНА ПІДПОРА ДЛЯ
ВЕЛИКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПРАЦІ УКРАЇН-
СЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

АМЕРИКИ.

цесами цього авіязаводу, побували в лябораторіях, одержали багато інформації та зробили тисячі фотографій. Щойно пізніше було виявлено, що „гости” мали спеціальне взуття (підошви), що вбирало в себе зразки металевих стружок на підлозі, які потім аналізувалися для викриття типу невідомого металу, що його вживається при будові літаків. Не треба було довго чекати на висліди повідомлення „гостювання” в авіаційному підприємстві „Боїнг”, хоч московська купівельна цікавість не зреалізувалася, бо літаків і не купили!.. Ale ось Москва буде на зразок американського широкооб’ємного типу свій транспортувальний літак „Ілюшин” із подібними до американських рушійними двигунами...

Чим більший ефект економічна інфляція має на американське населення, а це стосується й інших західних держав, тим вигідніше і з більшими результатами вив’язується із своїх завдань у ЗСА советське шпигунство. Про це негазваночно наставляється советських шпигунів у їхньому спеціальному підручникові. Там подається, що пересічний американець тверезо вважає гроші як єдиний засіб до здобуття особистої свободи й незалежності. Та що ця постава до грошей породжує байдужість до того, якими засобами це здобувається. Тому советські агенти добре знають, що для багатьох американців гроші є все... Маючи це на увазі, шпигуни дізнаються, хто із прінагідних ім американців зазнає економічного чи фінансового тягару, щоб прийти таким на „допомогу” взамін за потрібні інформації.

Ось така ілюстрація. Одного разу службовець ГРУ В. Дельнов вийшов із советського посольства у Вашингтоні, щоб купити рукавиці у великій крамниці „Сірс”. Він уже зінав, що один із продавців, А. Педерсон, підробляє тут лише додатково, бо його основне затруднення є розвідчий сержант у військовій авіації ЗСА. Тов. Дельнов продовжував учащати до цієї крамниці (не за одними рукавицями), щоб більше познайомитися з цим сержантом. Нарешті агентові пощастило намовити американця піти разом на випивку, але після того як цей останній порадився у цій справі із своїми мілітарними зверхниками. Розмовляючи за випивкою,

сержант признався, що має трудне положення, бо не було чим заплатити за ремонт авта. В. Дельнов тут же дав йому 500 доларів. Двома місяцями пізніше, при повторній зустрічі, сержант попрохав американця показати, яку саме роботу він виконує. Порадившись із своїми командирами, сержант вирішив більше не показуватись Дельнову, як і не повернати одержаних грошей.

Вірогідні чинники кажуть, що комуністичні агенти щорічно роблять понад сто намагань завербувати в шпигунство військовий персонал ЗСА.

Після повищої невдачі, В. Дельнов був викритий в інших шпигунських випадках. Якось департамент військової ації улаштував відвідини окремих баз військовими аташе чужинецьких держав. Тут повищий советський агент заліз у пілотську кабіну турбо-винищувача „А-7” і почав фотографувати контрольні пристали авіамашини. Варто від приємність витягнути його із кабіни. Ще, при відвідуванні іншої бази, цей самий шпигун пробрався до турбо-літака „Ф-4” і по-московському, нахабно, намагався прямо таки відчепити носову частину ракети „Маверік”, що була підвішена під крилом літака.

Таких випадків дуже багато, бо їхня місія — бути „бдітельними” не лише на своїй території, але й за кордоном.

Фахівці опреділюють, що завдяки технологочним можливостям, наданим советським агентом у ЗСА, СССР заощадив 100 мільярдів доларів, та багато років, що інакше були б необхідні для дотичних дослідів і розвитку технологічної модернізації. А заощадження підуть, мабуть таки, для ще однієї революції на експорт, як наприклад в Африці та Південній Америці...

(„Штурм” — 81)

*****

Я виступаю проти намагання переконати нас, що провідною верствою Нації можуть бути Швейки — без внутрішньої дисципліни в собі, без Бога в своїм серці, без ясної мети, без гарячої віри, без одної доктрини, без національного Ідеалу.

Дмитро Донцов

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!
УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ ПЕВНІСТЬ

SECURITY SAVINGS & LOAN ASSN.
936 N. Western Ave., Chicago, Ill. 60622
312-772-4500

ФІЛІЯ:

2166 Plum Grove Road, Rolling Meadows, Ill. 60008
312-991-9393

- В «Певності» Ви одержуєте найвищі відсотки на всіх родах ощадностей, нараховувані щоденно від дня вкладу до дня вибору й виплачувані квартально
- В «Певності» Ви одержуєте відсотки від відсотків.
- В «Певності» Ваші ощадності обезпечені Федерально Агенцією до суми 100 тисяч доларів.
- В «Певності» Ви можете відкрити пенсійні конта, т.зв. IRA і Keogh, чекові конта та користати з першою депозиту пенсійних чеків.
- В «Певності» є до Вашої диспозиції різного рода щадничі Сертифікати.
- В «Певності» є вогнетривалі скриньки для перевозування цінних речей.

ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ В УКРАЇНСЬКІЙ ЩАДНИЦІ «ПЕВНІСТЬ» —
НАЙБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ФІНАНСОВІЙ УСТАНОВІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ!

**ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА
КООПЕРАТИВА СУМА**

В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.

ВИДАЄ ПОЗИЧКИ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ; СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ; УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВШИЙ

КРЕДИТ НА АВТА, МОРТГЕДЖІ, ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки, вакації, весілля та інші цілі.

СПЕЦІЯЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
Майно кожного вкладчика чи позичкодавця забезпечене.

Приймає ощадності і платить 7% дивіденди
Безплатне забезпечення ощадностей

Безплатне життєве забезпечення
до 2,000 дол.

Адреса:

**SUMA (YONKERS)
FEDERAL CREDIT UNION**
301 Palisade Ave. Yonkers, N.Y. 10703
Tel.: 914-965-8560

СТЕЙТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

„БУДУЧНІСТЬ”

У ДЕТРОЙТІ

СЛУЖИТЬ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ ДЕШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ. НИЗЬКОВІДСТОКОВІ ПОЗИЧКИ НА АВТА, ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІЇ, ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ (КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНИ ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧКОДАВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ 5½ % ДИВІДЕНДИ

Вкладчики мають безкоштовне життєве забезпечення до висоти 2,000 дол.

Ощадності забезпечені до всякої висоти.

Future Credit Union of Detroit

4641 Martin Ave., Detroit, Mich.
3011 Caniff, Hamtramck, Mich. 48212
Tel. 843-5411

З НОВИХ ВІДАНЬ

ПОЛУМ'ЯНИЙ ШЛЯХ БОРЦЯ

(Полк. Євген Побігущий-Рен — „Мозаїка моїх споминів”, накладом ОБВУ, Мюнхен-Лондон, 1982, ст. 237).

ІЗ ДОКУМЕНТІВ

ГЕН. ГРИГОРЕНКО І ГОЛОД 1933 РОКУ

П-і Віра Драч подавала в журналі „Віра” ч. 4 з 1978 року — видання Об’єднання Українських Православних Сестрицтв у ЗСА інформацію про вшанування пам’яті жертв Голодомору 1933 року в Україні у 45-ліття, себто в 1978 році. Тоді в Балці Бруку відправлено Богослужіння і панахиду. Тоді ж виступав там ген. П. Григоренко.

Цитуємо цей уступ із опису його виступу в присутності Ієрархів, духовенства і вірних:

„Генерал Петро Григоренко в своїй промові підкреслив, що голод почався ще в 1931 році й найжахливіший був у південній степовій частині України, а також на Кубані й на Дону, був навіть і на Далекому Сході в наслідок жахливої політики комуністичної влади; закликав спрямувати всі сили на боротьбу з комунізмом, об’єднуючись з борцями інших національностей проти нього”.

Отже, в Голодоморі 1932-33 років винна не Росія, не московський уряд, а „комунізм”. Голод був „навіть на Далекому Сході”, хоча генерал не сказав, що там тоді додупували непокірливих українців.

Не даремно Тарас Шевченко писав:

„А братія мовчить собі,
Витріщивши очі”...

ЖЕРТВЕННА ГРОМАДА — НА ЦІЛІ УККА

На засіданні Крайової Ради УККА, під головуванням виконуючого обов’язки президента УККА ред. Ігната Білинського, голова Фінансової комісії інж. Микола Семанишин повідомив, що в 1982-му році, без огляду на перешкоди з боку так зв. демократичної преси, — жертвенні українці передали на Народний Фонд УККА 124 тисячі 379 дол., а на Фонд СКВУ — 17 тисяч 140 дол.

Така висока збірка Національного Далку з своєрідним плебісцитом і прямою відповідлю демо-лібералам: кого підтримують маси українських людей у демократичній Америці після законного ХІІІ Конгресу УККА.

СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ
НА
ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА”

Елегантно видана, чепурна книжка спогадів полк. Євгена Побігущого-Рена не звичайний собі збір спогадів. На тлі особистих переживань автора з часу його дитинства, через дві світові війни і бурхливі роки так званого „миру” поміж ними, світляною ниткою в’ється доля модерного українського борця-військовика не тільки з його враженнями і епічними описами, але також із глибокою аналізою пережитих подій, обставин, часу і з висновками на майбутнє. В цьому саме і найбільша заслуга цього твору і цим він визначається дуже позитивно в українській мемуаристиці, бо збуджує ум до ревізії помилок, до можливостей кращого схоплення ситуацій, зокрема в такий бурхливий час, як революція, повстання, війна з двома окупантами одночасно і творення кров’ю героїв писаної модерної історії нашого народу.

Автор не вагається подати свої вдумливі погляди на справи і події, не дбаючи про їхню популярність — і в цьому велика заслуга його твору і респект та пошана до його думок. Від 1918 року до наших днів — шмат життєвої дороги, і якщо усвідомити, що автор пройшов її в найбільш небезпечних місцях, у своїй національній та в чужих арміях, то маємо справді імпозантний образ минулого і хвилюючий проспект майбутнього для читачів з молодого покоління, яке ще не знає, що йому принесе доля — так як не знати молоденький гімназист Євген, що доля принесе йому — і Україні.

Цю книжку варто читати не раз і не двічі — і задуматися над аналізою подій, поданою автором, бо багато з цього можна вжити сьогодні і в майбутньому — якщо покищо ще не на полі бою, то на полі політичної та бойової уяви, що завжди попереджає справжню дію. Поручаємо цю книжку, зокрема, нашій молоді, як своєрідний дороговказ у хаосі нашого світу і це — приповідне — світло на кінці чорного тунелю нашої і світової дійсності.

Л. Рибкіцький